



Kampaania ja tegevusõppe juhised õpetajatele

#TrashHack

4. nov 2021

Eeva Kirsipuu-Vadi, Rohelise kooli programmi koordinaator,
Tartu loodusmaja





Kestliku arengu eesmärkide saavutamist toetav juhendamaterjal Trash Hacki jaoks

Juhendamaterjali on välja töötanud Pariisis tegutsev UNESCO haridussektori rahu ja kestliku arengu divisjoni kestlikku arengut toetava hariduse osakond ja ühendkoolide võrgustiku (ASPnet) üksus.

Autorid: Helen Bond Howardi Ülikoolist Washingtonis koostöös Katja Anger-Delimi, Erik Eschweileri ja Lily Kingiga (UNESCO).

Tõlge eesti keelde: [UNESCO Eesti rahvuslik komisjon](#)

UNESCO ühendkoolide võrgustiku eestvedaja Eestis: MTÜ Mondo, <https://maailmakool.ee>

UNESCO ühendkoolide Läänemere projekti võrgustiku: Tartu loodusmaja, <https://bsp.tartuloodusmaja.ee>

UNESCO Trash Hack kampaania: www.trashhack.org



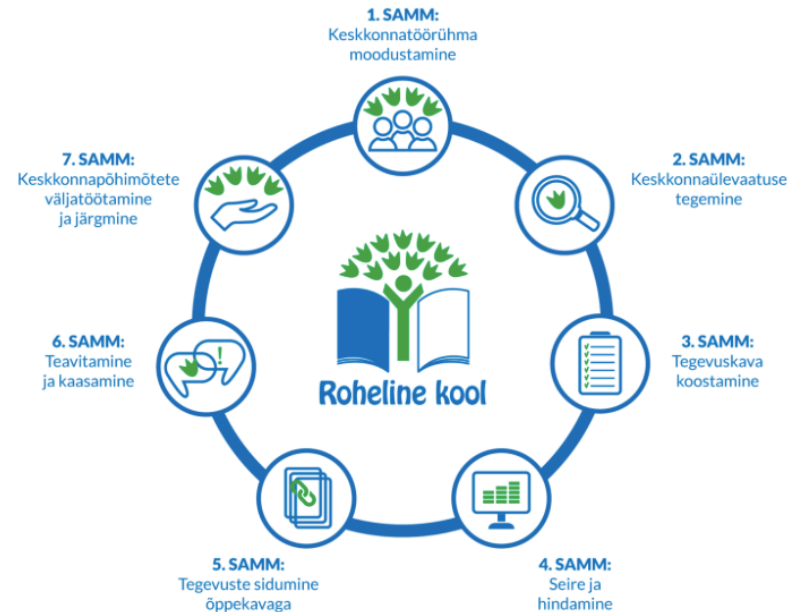
EcoSchools (Rohelise kooli) programm osales TrashHacki kampaanias partnerina, korraldades oma võrgustiku rahvusvahelise konkursi



JÄÄTMED ja PRÜGI rohekooli 12 teema hulgas



Õppetegevused, kaasamiskampaaniad osa tegevustest

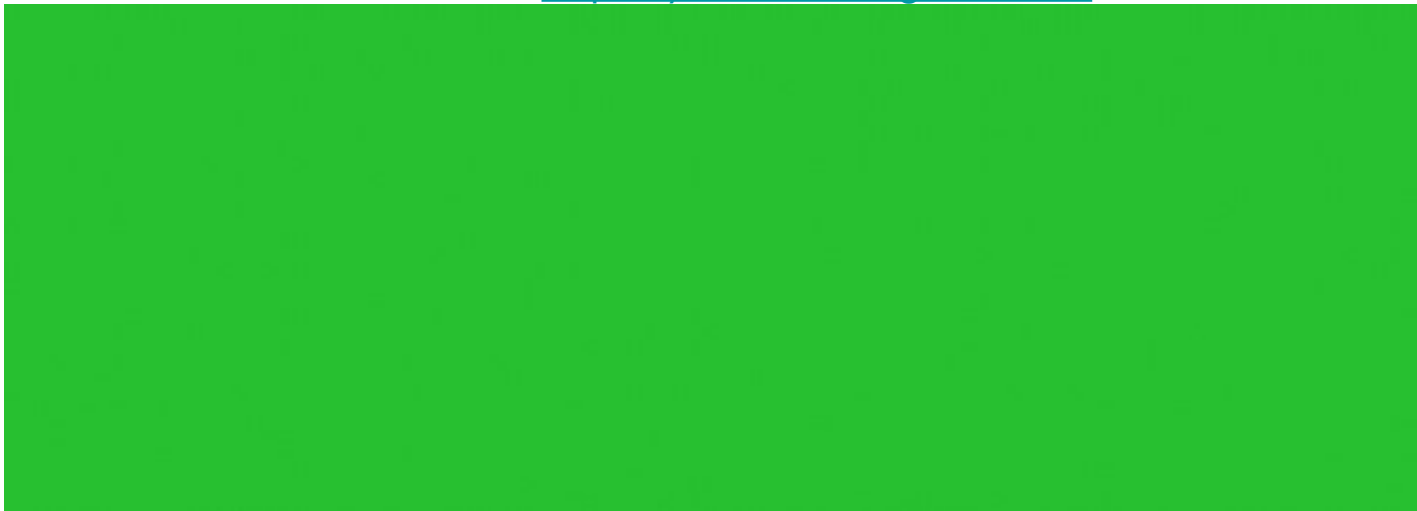




Kampaanias osalejatelt sotsiaalmeediasse lühivideod, pildiseeriad.

EcoSchools võrgustikul oli konkursi tähtaeg 25.märts 2021, UNESCO võrgustikus sai oma tegevusi lisada ka aprillis.

Kokkuvõttev veebinar 11.mail 2021: <https://youtu.be/5uMgUDWk5IU>



Juhendmaterjalis:

- Faktid koos jooniste ja skeemidena, mida trükkida plakatina, kasutada õppetöös, teavituses
- 9 tegevust koos toetavad taustinfoga, seostatud kestliku arengu eesmärkidega ning mis toetavad ümberkujundavat õppimist ja tegevuspõhist lähenemist: tutvume (vaatleme ja hindame olukorda) - tegutseme - mõtleme järele (analüüsime) - tunnustame ja tähistame
- Viiteid lisamaterjalidele





Tegevus 3: T-särgist kandekotiks (1 projektipäev)

- T-särgi tarneahela kohta teabe hankimine ja sel teemal plakati loomine
- T-särgist kandekoti tegemine
- tekstiilide taaskasutuse ja ringlussevõtu väärtustamine

[Video \(6 min\) T-särgi elutsükklist](#)

Tegevus 4: Toidu raiskamine on kurjast!s (2 ainetundi + intervjuud)

- küsimustiku koostamine ja toidujäätmete teemaliste intervjuude läbiviimine koolisöökla
- teadvustamine, milline on toidujäätmete mõju keskkonnale ja inimestele
- konkreetsete abinõude sõnastamine toidu raiskamise vähendamiseks koolis

Õpitulemused: Õpilased oskavad

- määrata kindlaks kolme päeva jooksul tekkinud prügi koguse ja selle põhjal järeldusi teha,
- töötada välja viise, kuidas rakendada kuut võtmesõna enda ja kooli-kaaslaste harjumuste muutmiseks, et piirata tarbimist ja vähendada jäätmeid.



3 AINETUNDI

Abivahendid: Kaal

Õpikeskkond:



KOOI

KODU

Töövormid:

INDIVI-
DUAALNE

KLASS

TUTVUME

Uurige koos õpilastega, kui palju teie koolis jäätmeid ringlusesse viiakse. Mida saab ringlusesse viimisele lisaks teha?

TEGUTSEME

1. Paluge õpilastel märkida tarbimispäevikusse kodus ja koolis kolme päeva jooksul tekkiva prügi liigid (metall, klaas, plast, paber, toit jne). Paluge neil kaalu abil hinnata prügi kogust ja tulemustest kokkuvõttes teha.
2. Paluge õpilastel klassis (või kaugtööna) näidata oma tulemusi graafikuna.
3. Tutvustage õpilastele jätkusuutlikkuse kuue võtmesõna kontseptsiooni:

mõtteviisi muutmine, keeldumine, vähendamine, taaskasutamine, parandamine, ringlussevõtmine (vt lk 8). Korraldage ajurünnak teemal, kuidas neid võtmesõnu oma tarbimisharjumuste muutmiseks rakendada (näiteks kilekottidest loobumine, riiete parandamine, paberi kasutuse vähendamine, plastist joogikõrtest ja ühekordsetest nõudest loobumine).

4. Paluge õpilastel kahe päeva jooksul taas oma tarbimispäevikusse prügiga seotud andmeid koguda ja seekord juurde märkida, kas ja millal nad kuut võtmesõna rakendasid.
5. Viimases tunnis teevad õpilased rühmatööna kokkuvõttes õpitust ning jagavad ideid raiskamise vähendamiseks ja tarbimise piiramiseks.

MÕTLEME JÄRELE

1. Miks on mõnikord raske oma harjumusi muuta? Millised on sinu muljed/kogemused kuue võtmesõna kasutamisest?
2. Kuidas kaasata terve kool kuut võtmesõna rakendama?
3. Kuidas saaksime mõjutada ka ettevõtteid oma tootmist ümber mõtestama ja ümber kujundama?

TJUNNUSTAME JA TÄHISTAME

Õpilased võivad luua stendi ideedega, kuidas rakendada kuut võtmesõna. Paigutage stand aulasse ja kutsuge kogu kool inspiratsiooni saama ning oma ideid lisama. Korraldage kohtumine kohaliku poliitikuga/ ametnikuga ja arutlege tarbimisharjumuste üle ning poliitika rolli üle nende muutmisel ja kuue võtmesõna rakendamisel. Jagage fotosid oma kooli stendist sotsiaalmeedias teemaviidetega #TrashHack, #ühendkoolid, #läänemereprojekt ja #kestlikareng ning veebilehel trashhack.org/schools.

Distsantsõpe: Õpilased saavad seda tegevust ka kodus teha ning digikanalite kaudu ideid ja mõtteid vahetada, samuti julgustada oma pere liikmeid osalema.

Kaalu alternatiiv: Kui õpilasel pole võimalik kaalu kasutada, leppige kokku mõni teine jäätmete hulga määramise viis, näiteks asetades prügi 1 m² ruudule või kasutades kindla mahuga prügikasti/anumat.



Õpitulemused: Õpilased oskavad

- hankida teavet T-särgi tarneahela kohta ja luua sellel teemal plakati,
- teha T-särgist kandekoti,
- väärtustada tekstiilide taaskasutust ja ringlussevõttu.



1 PROJEKTIPÄEV

Abivahendid: T-särgid, õmblusmasin, suur taldrük või kauss, käärid

Õpikeskkond:

Töövormid:



TUTVUME

Näidake õpilastele T-särki ja paluge neil ette kujutada selle elutsükli alates puuvillataime istutamisest kuni praeguse hetkeni. Paluge neil kirjutada T-särgi lühike „autobiograafia“, jagage ning võrrelge loodud elulugusid klassis.

TEGUTSEME

1. Paluge õpilastel uurida T-särgi tarneahelat ja teha plakat, mida viie minuti jooksul tutvustada.
2. Korraldage ajurünnak ideede saamiseks, kuidas T-särki pärast rõivaesemena kasutamist uuendada. Näidake inspiratsiooniks

sotsiaalmeedias teemaviiteid #recycledfashion, #ethicalfashion ja #upcycledfashion.

3. Paluge kohalikul kogukonnal annetada klassile puhtaid vanu T-särke ja valmistage neist koos loomingulisi kandekotte. Juhendeid selleks leiab veebist otsinguga „tote bag into t-shirt“.

MÕTLEME JÄRELE

1. Kuidas on T-särgi elutsükkel seotud nii globaalse kui ka kohaliku keskkonnapoliitikaga?
2. Kuidas saaksime kogu kooli kaasata taaskasutama tekstiiltooteid?
3. Mida saame teha kohe, et tekstiiltooteid vastutustundlikumalt tarbida?

TUNNUSTAME JA TÄHISTAME

Õpilased korraldavad omavalmistatud kottide näituse/moedetenduse ja jagavad sellest sotsiaalmeedias pilte või videoid teemaviidetega #TrashHack, #ühendkoolid, #läänemereprojekt ja #kestlikareng. Nad võivad müüa kotte kooli või kogukonna üritustel, et ergutada inimesi loobuma kilekottidest. Õpilased täiendavad oma T-särgi elulugu, lisades episoodi uuest elust kandekotina.

Distantsõpe: Õpilased valmistavad kodus vanemate abiga T-särgist kandekoti.

Vaadake videot [T-särgi elutsükkel](#) TED-Ed veebilehel.

TRASH HACK: MAA ÖKO- SÜSTEEMID



Elurikkus maa maal on meie planeedi elu alus. Me kõik oleme osa planeedi ökosüsteemist ja oleme seda tõsiselt kahjustanud. Maa ökosüsteemide jätkusuutlik kasutamine ja bioloogilise mitmekesuse säilitamine on meie elujätmise võit.

Jäätmekäitlus on kõlkehõlmas teema, mis on oluline kõigi maailma elusolendite jaoks. Kuigi üle 90% tahketest jäätmetest ladustatakse lahtiselt prügilates või põletatakse madala sissetulekuga riikides, on probleemist kõige rohkem mõjutatud just vaesed ja haavatavad.

**1 MILJON
LIIKI**
ON HÄVIMISOHUS.

MAA ON
KAOTANUD **85% MÄRGALADEST**
VAID 300 AASTA JOOKSUL. JA **16% METSADEST ON**
HÄVINENUD AASTATEL **2002–2019.**



**PRÜGI REOSTAB
MEIE MAAD**
JA LÄMMATAB PINNAST,
MÕJUTADES KA TAIMI JA ELUSLOODUST.

**ÜLETARBIMINE
JA TOOTMINE
MAA RAADAMINE
JA LIIGIRIKKUSE
VÄHENEMINE**

Elurikkus hõlmab kõiki elus-
organisme, kes koos eluta
keskkonnaga moodustavad
ökosüsteeme.
**KÕIK NEED ON OMA-
VAHEL SEOTUD
NING ELLUJÄÄMISES
ÜKSTEISEST SÕLTUVAID.**



Ühe **1,6 MILJARDI
TONNI**
SÜSINIKDIOKSIIDI
TEKITAVAD TAHKED JÄÄTMED.
**KLIIMAMUUTUSTE
PEAMINE PÕHJUS**

PRÜGILA VÕTAB PALJU RUUMI JA
**HÄVITAB
ÖKOSÜSTEEMID
ENDA
ÜMBERT.**

Prügi laguneb väga kaua.
**KILEKOTTI LAGUNEMINE VÕIB
VÕTTA 1000 AASTAT ning**
maailmas kasutatakse
**5 TRILJONIT
KILEKOTTI AASTAS.**



Tegevus 5: prügila pudelis (mitu ainetundi 4 nädala jooksul)

- isetehtud prügilamudeli abil analüüsitakse ja jälgitakse, kuidas jäätmed lagunevad
- hinnatakse tulemusi ja tehakse järeldusi jäätmete loodusesse viskamise kohta.

Tegevus 6: rollimäng “Prügiporter” (3-4 ainetundi + intervjuud)

- koostatakse küsimustiku ja viiakse läbi intervjuud jäätmekäitluse eksperdiga
- saadud teadmisi näitlikustatakse rollimängu abil

Tegevus 7: Prügist puhas lilleala (1 projektipäev)

- luuakse prügivaba lilleala, et tõsta teadlikkust prügi mahaviskamise kahjulikkusest

TRASH HACK: OOKEANID JA MERE- RESSURSID



14 EESMÄRK
OOKEANID JA
MERE-RESSURSID

Inimeste, loomade ja taimede elu sõltub suurel määral vee-
kogudest, sest vesi annab meile nii toitu kui ka energiat. Ookeanid
on planeedi „kopsud“: mis toodavad suurema osa õhuhapnikust ja
neelavad 30% kasvuhoonegaasidest, olles seega peamine kliima
reguleerija. Kala ja mereannid rikastavad meie toidulauda ning
on peamiseks valgulikaks neljandikule maailma inimestest.
Kahjuks oleme ka seda olulist ressursi kahjustanud reostuse,
üleliigse ja globaalse soojenemisega, mis omakorda on seotud
prügiga.

OOKEAN KATAB

JA MOODUSTAB

99%

PLANEEDI
ELURUUMI MAHUST.

Autas satub hinnanguliselt

KAHEKSA
MILJONIT
TONNI

75%
MAAKERA
PIN DALAST

OOKEANIS
ELAB

228 450 tuntud

JALANIS
2 MILJONIT
INIMESTELE
TUNDMATUT
LIIVI.

TERVELT 40%

ookeanist saadavad
tugevalt REOSTUS, AMME-
DÜNKID, KALAJÄÄTMEID,
ELUVAIKEDE KADUVAINE
RAHNKIVUVAIDUSTI JA MUU
INIMTEGEVUS.

SELLE PÕHJUSTEKS
ON VASTUTUS-
TUNDE TUURBIMINE
JA TOOTMINE.

ÜLE

90%

merelindudel
võib leida
KÕHUST
plastijäätmeid.

1 VEOKITAIAS
PRÜGI
VISATAKS
JUSTNAGU
MERRE
IGAS MINUTIS.

32%
KÕIGIST
PLASTI-
JÄÄTMEST
KUS NENDE
LAGUNEMINE VÕIB
VOTTA
SADU AASTAID.

SATUB
MERRE,

CALIFORNIA
RANNIKU
LÄHEDEL HULBIB
PRÜGIMASS,
mis on ...

3x
SUUREM
PRANTSUSMAAST.

Ennustatakse,
et aastaks

2050

ON MERES
ROHKEM PLASTI
KUI KALA.

Kalad ja teised elusolendid
VOIVAD PRÜGI EKSLIKULT
TOIDUKS PIDADA NING
MIKROPLASTI TAITA NENDE
SEEDETRAKTI SUUST KUINI
SOOLESTIKUINI, tekitades tunde,
et köhit on täis ja süüa pole vaja,
kuigi TAGAJÄRG ON NALJASÜRM.

MEIE MAAILMAMERI ON
IMELINE „SÜSINI KUKASIN“.



MAAILMAMERI NEELAB LUMBES 30%
inimtegevuse tagajärjel ATMOSFÄÄRI
PAISATAVAST SÜSINIKIOKSIIDIST
(CO₂). Kui CO₂ merevees lahustub,
MOODUSTAB SEE SÜSISAPPE, MIS
VÄHENDAB MAAILMAMARE PHTAASET.
Seda nimetatakse mere hapestu-
miseks. MAAILMAMERE HAPPE-
SUS ON alates tööstuslikust
pöördest SUURENENUD 26%.



Tegevus 8: koristuspäev (1-2 projektipäeva)

- veekogu koristamisaktsioon, mis aitab tajuda ja hinnata veekogude reostust, analüüsides oma koristamise käigus saadud kogemusi
- kogutud prügist tehakse näitus, et tõsta ka teiste teadlikkust reostusest

Tegevus 9: vee pudeli väljakutse (1-3 projektipäeva)

- korraldatakse kampaania, mis kutsub üles andma isiklik lubadus lõpetada ühekordsete plastpudelite kasutamine
- märgata ja analüüsida plastijäätmete ohtlikkust veekogudele ja vee-elanikele

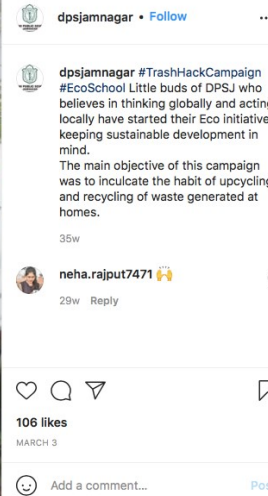


FEE TrashHack konkursi võitjad:

I Pack your packages away, Portugal - <https://youtu.be/ynMwFmD9djo>

II Juice boxes used for lunch turned into waste bins, Ghana

III #Trash Hack campaign, India





Ideid, näiteid: <https://www.trashhack.org>

TRASH HACK

HOME ABOUT NEWS SCHOOLS CONTACT SIGN UP

Face Mask – low cost, washable and fashion! #TrashHack
yre_mauritius

Magic in the wild! #TrashHack
from kvskenya / KVSO / Kenia
Voluntary Service Organization

My #TrashHack
routine!#TrashHack yre_ghana

Wear it sustainably! Recycling
clothes with creativity by Shames
and Shatha! #TrashHack

Magic in the wild! #TrashHack
from kvskenya / KVSO / Kenia
Voluntary Service Organization

organic fertiliser allows us to root the vegetable
COMPOST PROGRAM AT SCHOOL
EUROCOLEGIO CASVI BOADILLA
Compost program! #TrashHack
Eurocolegio Casvi Boadilla

in a new tab



Roheline kool

*Innustades noori täna,
hoiame homset maailma*
